

BAVNEN

**LOKALHISTORISK
FORENING FOR AABY SOGN**

34. årgang 2021

Meddelelse fra foreningen

Indbydelse til ordinær generalforsamling:

På grund af Coronasituationen vil tid og sted blive oplyst i Aabybroposten og i vores Facebook-gruppe

DAGSORDEN:

- 1: Valg af dirigent og stemmetællere
- 2: Bestyrelsens beretning ved formand Svend Andersen
- 3: Regnskab ved kasserer Nina Prebensen
- 4: Indkomne forslag
- 5: Valg til bestyrelsen
*På valg: Svend Andersen, Anne Sofie Spliid
Klemar, og Rise Ørtoft. (Alle villige til genvalg)*
- 6: Valg af to suppleanter
- 7: Valg af to revisorer
- 8: Fastsættelse af kontingent
- 9: Eventuelt

Foreningen vil som vanligt være vært ved et let traktement

Efter generalforsamlingen fortæller Svend Andersen om Aabybro i tiden omkring Danmarks befrielse.

Forsiden: Sparekassebog. Sparebøsse i metal samt bomærke for Aaby-Biersted Sparekasse. Se artiklen om Aaby-Biersted Sparekasse på side 6.

Annus horribilis

Da den engelske dronning Elizabeth i 1992 holdt sin nytårstale, kaldte hun året for sit “annus horribilis”, som oversat betyder “rædselsfuldt” år. Det var det år, hvor både prins Charles blev separeret fra Diana og Andrew fra Fergie. Begge fandt andre partnere til sladrepressens store begejstring. Desuden blev prinsesse Anne skilt fra sin mand, og endelig hærgede en voldsom brand dronningens elskede slot Windsor Castle.

Her i landsdelen snakker vi ikke om et rædselsfuldt år - men træls har det været. Vi fik uddelt Bavnen med indkaldelse til en generalforsamling 2020, som vi desværre først måtte udskyde, senere aflyse p.g.a. Corona. Det samme med vores planlagte efterårsarrangement, hvor vi havde glædet os til at præsentere en tur i ord og billeder i Vestergade - barndommens gade. Lidt i stil med vores arrangement med Jens Grøn om Østergade.

De lokalhistoriske foreningers store fælles arrangement på Bratskov i anledning af 75 året for Danmarks Befrielse, den 4. maj, måtte aflyses. Eller rettere sagt, det flyttes, hvis alt går vel, til den 4. maj 2021. Planlagte efteruddannelseskurser og mødeaktiviteter med mulighed for at møde kolleger i Lokalhistorisk Samråd blev ligeledes aflyst.

Som et par små lyspunkter blev der dog gennemført en række arrangementer i samarbejdet med bibliotekerne i Jammerbugt og biograferne i Pandrup og Fjerritslev. Lokalhistorisk Samråd havde deltaget i projekt “Danmark på film”, der drejede sig om indsamling af film med lokalhistorisk islæt. Gennem et flot samarbejde med Statens Filminstitut blev omkring 40 film fra Jammerbugt og Brønderslev kommune digitaliseret samt gjort

tilgængelig for alle på hjemmesiden “Danmark på film”. Siden er nogle af disse lokale filmperler blevet præsenteret på biblioteket i Aabybro ved to arrangementer med forhåndstilmelding og overholdelse af alle corona-retningslinjer. Det betød et begrænset deltagerantal, men var alligevel en god oplevelse for både foreningen og publikum og med mange gode kommentarer til de viste filmklip.

Prøv selve at Google-søge på: Danmark på film. Du vil blive overrasket over, hvad der er at finde. Eller lad os hjælpe!

Da vi som bekendt har adressefællesskab med 240 unge mennesker på Aabybro Efterskole, har det været nødvendigt for os at holde lukket for publikum. Det er ærgerligt, fordi det glæder os hver gang, der dukker folk op i kælderen til en hyggelig snak om det Aabybro, der var engang. Vi lægger skam gerne øre til, hvor forfærdeligt alt det nye er, og hvor skønt det hele var i gamle dage - men husk, om tyve år er det nye blevet til gamle dage. En af vores opgaver er at fastholde og kunne dokumentere erindringen om det Aabybro, der var - at passe på historien. Gennem vores gæster får vi tilføjet nye oplysninger om personer, virksomheder, bygninger og andet af lokalhistorisk interesse vedr. vores by. Det er værdifuldt. Alt vores materiale bliver efterhånden søgbart på nettet gennem www.arkiv.dk. Det betyder, at du kan sidde derhjemme og se,

hvad vi har registreret af f.eks. billeder, bøger og genstande. I søgefeltet i venstre side skriver du blot navnet på vores arkiv: Lokalthistorisk Forening for Aaby Sogn - så kommer vores billeder og andet frem. Eller skriv blot Aabybro i søgefeltet. Vi hjælper dig gerne igang. På siden er det også muligt, at skrive til de enkelte lokalthistoriske foreninger, og vi har da også i årets løb fået en række henvendelser, rettelser og uddybende kommentarer til vores billeder, hvilket vi er meget glade for, og som vi selvfølgelig besvarer efter bedste evne.

Vi prøver også at nå et publikum gennem vores Facebook-gruppe: "Lokalthistorisk Forening Aabybro" samt lejlighedsvis gennem den velbesøgte gruppe "Du ved, du er fra Aabybro".

Vores egen hjemmeside under portalen "Jammerbugt Historie" fungerer for tiden ikke tilfredsstillende. Der vil snart komme en ny og bedre.

Foreningen har skiftet pengeinstitut. Spar Nord Bank har forladt byen, så vi har forladt dem og søgt til et lokalt forankret pengeinstitut, nemlig Sparekassen Vendsyssel.

Kontingentindbetaling kan ske til konto: 9070 163152957

Som noget nyt kan du nu også betale med MobilePay - se indbetalingsnummer på indlagte seddel

Der var engang en lokal sparekasse i Aabybro

“Han er nie i spårekassen” - ja, sådan lød det i Aaby engang og det uanset, om det hed Aaby-Biersted Sparekasse, Sparekassen Nordjylland eller SparNord Bank, som egentlig ikke var en sparekasse mere. Ja, så sagde man sparekassen.

Og nu kan det være lige meget, for nu er den væk, og hvad der skal ske med bygningerne i Østergade/Viaduktvej, der engang var arbejdsplads for mere end 50 mennesker ligger foreløbigt hen i det uvise.

Den 4. oktober 1869 stiftede en gruppe af egnens fremsynede mænd Aaby-Biersted Spare- og Lånekasse ud fra bevidstheden om, at noget var ved at ske i landet - noget skulle ske. Efter Grundlovens indførelse i 1849 var der ved at opstå en større selvbevidsthed og oprørstrang mod den tornerosesøvn landet længe havde befundet sig i. Også nederlaget i 1864, hvor Danmark mistede Sønderjylland, skabte nye tanker: Hvad udad tabes, må indad vindes, lød det. De nye højskoler. Der var efterhånden skabt grobund for at tænke i nye baner, bl.a. var det nødvendigt med en større omlægning af det danske landbrug, som var hovederhvervet i landet. Den ulønsomme kornavl skulle erstattes med kvægdrift, svineproduktion og mejeridrift med henblik på eksport. Det var ikke mere lønsomt, at alt blev produceret på gårdene, at de var selvforsynende. I takt med den øgede velstand begyndte man efterhånden - også på gårdene - at købe ydelser udefra, hvilket betød basis for

mange håndværkervirksomheder, småforretninger og servicevirksomheder i landsbyerne. En udvikling, der for alvor tog fart, da jernbanen i slutningen af århundredet kom til Aaby. At udviklingen krævede penge, var lige nøjagtigt det, en gruppe mennesker fra egnen indså. Begrebet sparekasser eksisterede, men de lå i købstæderne og havde ofte ikke været særlig velvillige til at udvide deres virke til sognekommunerne, der opstod på denne tid, og iøvrigt var de ikke særligt villige til at låne landboerne penge. Dertil var risikoen for stor, mente de! Derfor fandt man det nødvendigt at skabe pengeinstitutter, de såkaldte sognesparekasser, ude i lokalsamfundene. For egnens folk ville det betyde en stor fordel, at de indenfor sparekasselovgivningens rammer trygt kunne henvende sig til lokale folk og forvente en behandling og hensyntagen, som de måske ikke kunne forvente ved en fremmed vurdering. At sparekassen var lokal og demokratisk betød meget.

Stiftende medlemmer af Aaby-Biersted Spare- og Lånekasse:

Anthonsen, skolelærer, Fristrup. B.C. Bøgild, sognepræst, Aaby. J.C. Christensen, lærer, Aaby. Jens Christensen, tjenestekar, Rævhede. Herskind, godsforvalter. Niels Jensen (Mølhaven), sognefoged, Aaby. Niels Jensen, gårdmand, Hoven. Thomas Knudsen, gårdmand, Fristrup. Peder Mølgaard, gårdmand, Aaby. Peder Lassen Nielsen, husmand, Vedsted. Karl Olesen, gårdmand, Aaby. Jens Andersen, gårdmand. Fristrup. Søren Chr. Baare, gårdmand, Aaby. N. Chr. Christensen, sognerådsmedlem, Rævhede. Gottfredsen, forpagter, Erikkasminde. Peter Hvet, gårdmand, Aaby. Frits Jensen, skolelærer, Nørhalne. Johnsen, murer, Vedsted. Jens Mikkelsen, gårdmand, Fristrup. Jens Nygaard, gårdmand, Fristrup. Knud Olesen, gårdmand, Sovbak. Jens Poulsen, sognefoged, Mumgaard. Christen Pedersen, gårdmand, Fristrup. P.Pedersen, skolelærer, Vedsted. Skeel, hoffjærgemester, Birkelse. Schiøtz, proprietær, Bjørnkjær. Jens Chr. Pedersen, gårdmand, Fristrup. Christen Pedersen Rom, gårdmand, Fristrup. Steenstrup, proprietær, Aastrup. Sørensen, skolelærer, Biersted. Søren Selvejer, gårdmand, Biersted.

Det var en særdeles beskedne start. For at skaffe kapital forpligtede de stiftende medlemmer sig til at indsætte mindst 2 rigsdalere med en binding på mindst to år og ingen renter i det første år. Nye medlemmer af sparekassen skulle også indskyde mindst 2 rigsdalere, der ikke kunne opsiges i to år og her uden renter i de første to år.

Der blev valgt en bestyrelse på 8 medlemmer, hvor bestyrelsens formand samtidig fungerede som kasserer. Den post bestred forpagter Gottfredsen, Erikkasminde fra 1869-1884. Det var altså på Erikkasminde, man skulle henvende sig, hvis man ville i kontakt med sparekassen. Bestyrelsen fik ingen løn, men som det blev beskrevet, kunne kassereren, når sparekassens midler tillod det, gives et vederlag bestemt af generalforsamlingen. Det var således ikke en guldgrube at være i bestyrelsen, selv ikke som leder - hele sparekassens virke hvilede i starten på en uegennyttig indstilling båret af ildsjæle. Den første generalforsamling blev afholdt på Aaby Nordre skole allerede efter et halvt år, den 8. maj 1870.

Af det første meget simple regnskab fremgår det, at de stiftende medlemmer havde indskudt 427 rdl. samt senere medlemmer 447 rdl. En renteindtægt udgjorde 27 rdl. og 13 sk.

Udlån mod kaution beløb sig til 859 rdl. Betalte udgifter udgjorde 31 rdl. og 20 sk. og kassebeholdningen var på 10 rdl. og 93 sk. Altså en balance i det beskedne regnskab på 901 rigsdalere og 13 skilling.

På grund af sparekassens stadig stigende omsætning blev arbejdsbyrden efterhånden for stor for Gottfredsen, som i 1884 derfor ønskede at stoppe som formand og kasserer. Han blev erstattet af godsforvalter Panum på Birkelse Gods, som boede på Englandshus, og det betød samtidig, at sparekassens kontor

flyttede dertil. Han var formand fra 1884-1914. Ved siden af jobbet som formand for sparekassen var han i perioden 1893-1898 også sognerådsformand. Han var således en både dygtig og travl mand, hvilket betød, at skriveren på gods-kontoret, Lars Pedersen, der i daglig tale blev kaldt "Panums Pedersen", ofte var ham, der var inde i alle detaljer vedrørende sparekassens kunder og regnskaber. Pedersen var en loyal medarbejder og særdeles værdsat af Panum og sparekassens kunder. Ofte var det ham, der måtte glatte ud, når Panums temperament kogte over. Panum var en stor personlighed som bl.a. er fint beskrevet i Niels Peter og Helge Falborgs bog: "Aaby før, og Aaby nu".

På en generalforsamling den 28. maj 1914 på Afholdshotellet besluttede bestyrelsen, at få foden under eget bord. De ville have egen sparekassebygning. Det hele var vokset så meget, at det ikke var praktisk eller rimeligt, at den siddende formand og kasserer også skulle lægge hus og kontor til. Og da Panum netop havde valgt at stoppe, skulle der jo ske noget nyt. Man greb derfor chancen til at få en mere central placering i byen. En grund beliggende på Kattedamsvej, der var ejet af Birkelse Hovedgård, blev købt, og man gik med det samme igang med byggeriet. Højskoleforstander Carl Nielsen fra Aaby Højskole, som havde en fortid som murer, stod som arkitekt, men det var murermester N. Nielsen fra Aaby, der stod for murerarbejdet og et firma fra Pandrup, der stod for tømrer/snedkerarbejdet. Medens byggeriet stod på, havde man lejet lokaler i "Villa Haabet" på samme vej. Den nye bygning stod allerede færdig i efteråret 1914, og foruden den centrale placering kunne man nu også tilbyde udvidet åbningstid. På godskontoret havde man kun holdt åbent to gange om måneden, men nu var det muligt

Aaby-Biersted Sparekasses bygning på Kattedamsvej 25 fra 1914-1935.

Billedet viser bygningen, som den så ud ca. 1950. I 1935 blev huset solgt til kommunen for kr. 16.000 og anvendt som kærnerkontor og bolig for kærneren. Helt frem til 1980 og selv efter det nybyggede rådhus - det senere bibliotek - blev bygget, blev huset brugt til Teknisk Forvaltning. Senest blev huset kendt som "Fritteren". Nedrevet i forbindelse med anlæggelsen af byggeriet "Bibliotekshaven"

at komme i sparekassen en dag om ugen - og senere, fra 1919, udvidede man til to ugentlige dage. Samtidig ansatte man Carl Nielsen som bogholder, et job han tilsyneladende godt kunne få til at fungere samtidig med at lede en højskole - i hvert fald blev han på posten til 1918, hvor han solgte Aaby Højskole og flyttede fra byen. Han blev erstattet af Chresten Jacobsen fra Aaby, som kom til at præge sparekassen mange år frem - til sidst som direktør for foretagendet.

Sparekassen oplevede, ligesom byen, stor vækst, så i 1935 besluttede man at købe en grund med henblik på at opføre en helt ny sparekassebygning. Det viste sig, at fru Mumgaard, ved Gæstgivergården (kroen) havde den helt rigtige grund til salg, nemlig der, hvor der tidligere var rejsestald for kroens gæster. Sparekassen købte grunden for kr. 10.000 og murermester Niels Nielsen og snedkermester Jens Jensen gik straks igang med det byggeri, der kom til at pryde hjørnet Østergade/Stationsvej, nu Viaduktvej. Byggeriet var i to etager og skulle indeholde lejlighed til sparekassedirektøren. Chresten Jacobsen og hans familie blev således de første beboere i denne bolig. Medarbejderstaben blev i 1937 udvidet med Chr. Kalsen, som startede som assistent, men endte som direktør i sparekassen. Under Chresten Jacobsens ledelse voksede sparekassen sig stor og stærk på grund af stationsbyens udvikling, men det skulle for alvor gå rigtig stærkt under Chr. Kalsen, hvor byen for alvor var i vækst, hvilket betød, at også andre pengeinstitutter slog sig ned i byen.

Sparekassebygningen fra 1935 på hjørnet af Østergade og Viaduktvej. Sparekassen købte i 1970 skræddermester Engelunds - det hvide hus - og rev det ned for at bygge nyt

Tidligere kundechef i sparekassen, Knud Nielsen, fortæller, at da han blev ansat som elev i sparekassen i 1970, var der 7 medarbejdere, der sad i et lille lokale med indgang på hjørnet, hvor granitsofaen i dag står. I starten bogførte man manuelt i store bøger, og hver kunde havde et kort for hver konto, og her blev alt omhyggeligt ført ind. Men derefter kom det til at gå stærkt. Hvad der før skulle ordnes manuelt kunne efterhånden ske maskinelt. Alligevel skete der en stor vækst i antallet af ansatte i sparekassen.

I 1970'erne skete der flere store ting i landet, der også fik indflydelse på sparekassens virke. Kommunalreformen, der betød, at vi gik fra 1360 kommuner til 277. Det betød også, at man ikke mere skelnede mellem købstadskommuner og sognekommuner. Kildeskatten blev indført. Lønkonto via pengeinstitutterne blev obligatorisk, hvilket førte til tættere forhold på deres pengeinstitut, et forhold der blev yderligere forstærket, da sparekassen begyndte at tilbyde at styre kundernes privatøkonomi via "betalingservice". På det ydre plan prægedes tiden også af de mange sammenlægninger af pengeinstitutter over hele landet, der skete som følge af den skærpede konkurrence på hele pengemarkedet.

Den 1. oktober 1967 fusionerede den 143 år gamle Aalborg Bys og Omegns Sparekasse med Landbosparekassen i Aalborg med det ønske for øjet at forene by og land i en stor fælles sparekasse - ja, faktisk med henblik på at blive hele landsdelens pengeinstitut. Altsammen fordi det københavnske pengeinstitut "Bikuben" ønskede at blive landsdækkende og var begyndt at opkøbe sparekasser bl.a. i Farsø, Nibe og Løgstør. Man ville komme dem i forkøbet, og derfor havde man travlt med at planlægge en række sammenlægninger med

Sparekassen Nordjylland står der på facaden af første etape af den bygning folk kender. Sparekassen fra 1935 er revet ned - kun gavlen anes

nordjyske sparekasser samtidig med oprettelsen af et netværk af filialer i Aalborg. Stort er godt, sagde man, og den 1. januar 1971 blev Aaby-Biersted Sparekasse lagt sammen med Sparekassen Nordjylland, som de nu kaldte sig. Og så skulle der rages ned og bygges nyt. Tiden var til det!

Det var nu slut med Aaby-Biersted Sparekasse, som under dette navn nåede at betjene byen i lidt mere end 100 år. Nu skulle man vænne sig til, at sparekassen hed Sparekassen Nordjylland. Samtidig i 1971 valgte Chr. Kalsen at stoppe efter at have været sparekassedirektør siden 1940. Han blev efterfulgt af Axel Pedersen og fra 1985 af Jørgen Rytter.

Den 1. januar 1987 overtog Sparekassen Nordjylland Aabybro Kro på Viaduktvej for at inddrage selve restauranten til kontorlokaler, og samtidig fik man også lavet det nye indgangsparti,

der samlede bankbygningen og kroens ældre bygning til en helhed. Ved samme lejlighed blev kvistene på kroens tag sløjfet og hele bygningen blev malet hvid. De resterende 380 kvm blev senere løbende renoveret og udlagt som 4 lejemål med fællesfaciliteter i form af køkken, kantine- og møderum samt toiletter. Den gamle krohave blev sløjfet og indrettet til p-plads, ligesom der blev lavet parkeringsmulighed lige uden for bygningen. Hele projektet blev færdig i 1992 og indeholdt fra starten bl.a. byens "Jobcenter", et lille bogforlag, som før holdt til på Kattedamsvej hos revisionsfirmaet Carl Sivesgaard. Ejendomsmægler Steen Vingaard og en fysioterapeut.

Den 18. december lukkede hæveautomaten i sparekassens vindfang, der samlede sparekassebygningen og kroens ældre bygning til en helhed.

I 1990 blev Sparekassen Nordjylland omdannet til aktieselskab, og år 2000 valgte man at skifte navn til Spar Nord Bank. I dag Danmarks 5. største pengeinstitut. Med computerens og internettes store udvikling forsvandt noget af det personlige og det nære, som lå i det at være byens sparekasse, fordi de kendte byen og byens borgere. Og nu er de væk!

Fra vores samling - lægeskabet

Selv om vi primært er et arkiv, har vi en del fine genstande i vores samling, der har tilhørt borgere fra byen. Hver ting har sin egen lille historie, der fortæller om en tid, der var, og om menneskers virke i lokalsamfundet.

For en del år siden modtog Lokalthistorisk forening et skab med en fin samling af lægeredskaber og måleapparater fra læge Holme i Aabybro. Effekter, som har været brugt i klinikken helt tilbage til doktor Andersens og doktor Dybkjærs tid i det gamle, forlængst nedrevet lægehus ved åen.

Samlingen indeholder spændende, men også lidt skræmmende ting. Jeg vil tro, at flere af byens borgere er blevet taget med en af de fødetænger, vi har i samlingen, og som blev brugt, når lægen skulle assistere jordemoderen ved en hjemmefødsel. Var barnet dødt, havde lægen i sin taske en speciel tang eller saks til at sønderdele det døde foster.

Nogle har nok også stiftet bekendtskab med Ophthalmoskopet, der blev brugt til undersøgelse af øjne, ører, hals og endetarm - et alsidigt instrument. Øresprøjter, måleapparater til blod- og urinprøver, store og små kanyler, synsbestemmelseskasse, forskellige operationsknive - ja, der kunne være mange opgaver for en landlæge - også opgaver som i dag vil blive udført af speciallæger. Blandt lægens instrumenter finder vi således også forskellige tænger til udtrækning af tænder samt specialtang til fjernelse af tandrødder.

Læge Dybkjær og jordemoder fru Mackeprang efter en veloverstået fødsel hos Herdis og Jacob Nielsen i Mortensgade

Selv om der var en udbredt tillid til byens læge, så var det tilsyneladende ikke alt, han kunne hjælpe med, og så måtte man ty til gamle husråd mod alverdens dårligdomme eller søge alternative behandlinger f.eks gennem såkaldte kloge mænd eller koner, hvoraf vi her i Nordjylland især kender Chr. Jensen Mann, den kloge mand fra Bratbjerg, der blev født i 1876 og døde i 1956. En helt tredje mulighed var dette apparat:

WAPA - HØJFREKVENSBEHANDLINGSUDSTYR

I 30'erne dukkede en ny - og, sagde man, revolutionerende behandlingsmetode op, der kunne hjælpe på stort set alle skavanker - både fysiske og psykiske. Det var den såkaldte højfrekvensbehandling. I den vedlagte vejledning står der bl.a.:

“Højfrekvensstrøm er en elektrisk strøm, der svinger frem og tilbage i skiftende retninger i en ledningskreds. Jo flere svingninger et apparat frembringer pr. sekund, desto bedre bliver dets indflydelse på det menneskelige legeme. Wapa har et svingningstal på over en million svingninger pr. sekund. I kufferten er der elektroder og instrumenter til næsten alle formål, så det er nu muligt at overføre strøm, hvis glimt, gnister og udladninger har en overmåde gavnlig indflydelse på det menneskelige legeme, idet de påvirker nerverne, blodet og vævene på en sådan måde, at alle disse funktioner, der har været af lave, genvinder deres naturlige rytme. I hver lille celle i det menneskelige legeme findes isolerede radiospoler, som er sæde for den menneskelige livselektricitet. Hvis denne elektricitet er opbrugt, har vi trætheden og nervøsiteten. Ved opladning tilfører man disse celler ny elektricitet. Prisen, man betaler for sådan et apparat, indvindes hurtigt igen i form af større livsmod, øget energi og arbejdsevne og større glæde ved livet.”

I vores samling har vi en kuffert med sådan et apparat i en velourforet kuffert indeholdende strømforsyning samt en række glasrør til at sætte i et håndtag. Disse håndtag mangler dog, så vi ikke kan tilbyde behandling i kælderen. Wapa-kufferten med indhold er skænket af Karna Underlien, der fortæller, at Wapa blev brugt meget i Aabybro. Hun husker, at flere af byens kendte fruer kom hos hendes mormor, Kristine Nielsen, hver uge for at få behandling eller blive frisket op.

At bruge strøm til at stimulere blodkredsløb, muskler og led var almindeligt kendt og brugt hos massører og terapeuter i 30'erne, men at udstyret kunne betjenes i hjemmene vakte en del bekymring i lægekredse.

*Højfrekvensapparat med instruktion
Fødetang ved vanskelige fødsler
Tænger til tandudtræk
Gammelt blodtryksmåleapparat*

Farvel til møllerhuset

Møllerhuset - Kirkevej 10 - se også bagsiden af bladet

Først forsvandt møllen - Aaby Mølle på Kirkevej - og i 2020 forsvandt møllerhuset. Det karakteristiske, hvidkalkede hus med gavlen ud mod Kirkevej hørte til et af de kendte, gamle huse på Kirkevej i det, der engang blev benævnt Gl. Aaby.

Møllen blev opført omkring 1840 af møller Søren Gundersen, så boligen skønnes at være bygget på samme tid. Da han døde i 1864, giftede enken, Inger Marie Frandsdatter, sig med møller Peder Hansen. Tre børn blev født i Møllerhuset og voksede op der sammen med en datter fra Inger Maries første ægteskab, Petrea. Denne Petrea blev i 1885 gift med Mads Peter Jensen, der samme år overtog møllen efter Petreas stedfar. Allerede året

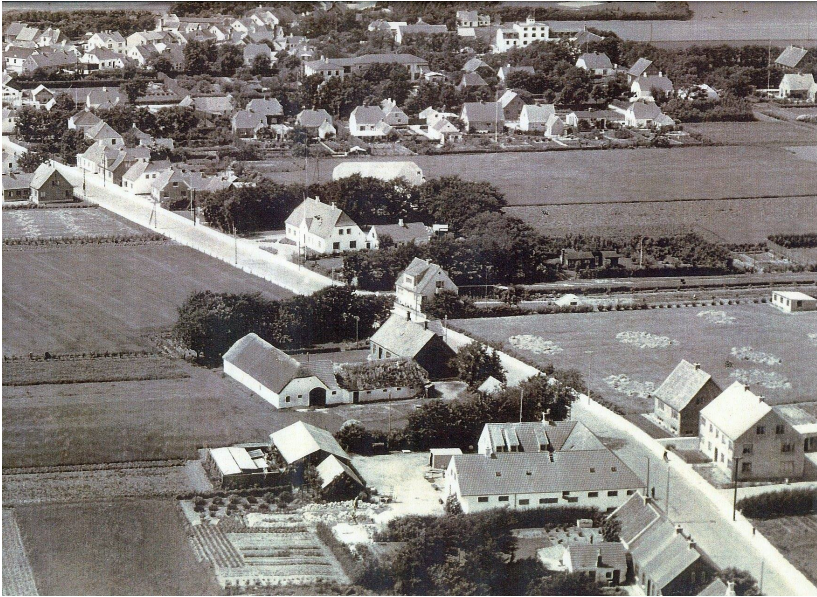
efter døde Petrea i barselsseng - deres nyfødte dreng, Petrus, døde i møllerhuset året efter. Ret hurtigt efter blev Mads Peter Jensen gift med den 34 år gamle Christine Christensen fra Vester Houen. Ægteparret fik tre børn - Petra i 1888, Jensine i 1891 og Christen født i 1895. Møllerens kone døde i 1902, kun 49 år gammel. I 1903 giftede Mads Peter Jensen sig for tredje gang, denne gang med Christine Christensen, fra Vrejlev sogn. I dette ægteskab blev mølleren velsignet med fire børn, der voksede op i møllerhuset. Petrus i 1903, Agnes i 1905, Anna i 1907 og Kristine i 1911.

Mads Peter Jensen solgte møllen i 1920 til Laurits Jensen, som solgte den til Rasmus Roy i 1925. Møllen blev nedrevet i 1944, mens møllerhuset har tjent som beboelse for skiftende ejere og lejere til slutningen af 2020.

Møllerfamilien samlet i stuen i møllerhuset omkring 1916

Asfaltarbejdet på Kattedamsvej

Kattedamsvej ca. 1950. På venstre side af vejen - billedets højre side - ses Kattedamsvej nr. 42, 40 og 38. Derefter ses Brugsen - nuværende Time2fitness. Jørgen Thomsens gård, som kom til at lægge jord til skolen. Stuehuset findes stadig. På vejens højre side ses byggeriet med lejligheder; "Sing-Sing" på hjørnet af Indius Jensens Vej. Længere nede af vejen ses huset på hjørnet ved Grønnegade, og efter det ses det gamle kommunekontor, senere kendt som Fritteren. I dag nybyggeriet, der meget passende kaldes Bibliotekshaven.

I Aalborg Amtstidende den 3. maj 1947 kunne man læse om igangsættelse af et stort vejarbejde i Aaby-Biersted Kommune. Et vejarbejde, man havde talt længe om, og i optimismen efter besættelsen fandt man nu tiden inde. Ved et ekstraordinært møde i sognerådet den 2. maj præsenterede landinspektør Nellemann de udarbejdede planer for Kattedamsvejs regulering og

asfaltering, så den flugtede med Kirkevej, som således også skulle sættes i stand. Planen var, at kørebanen skulle udvides til 8 meter, og vejbanen reguleres, således at der blev en jævn overgang fra Østergade-Vestergades asfalt og derefter en jævn stigning af vejbanen til hjørnet af Kattedamsvej og Kirkevej. Det var ikke helt så ligetil, for nogle steder betød det, at der skulle fjernes omkring 30 cm af den nuværende vejs midte. Den nye vej skulle bygges op med 20 cm stabilgrus og et 7 cm lag af skærver inden den endelige asfaltering. Langs vejens to sider skulle der etableres et 2 meter bredt fortov med betonkantsten. Fra Kattedamsvej og til Aaby Kirke skulle vejen ligeledes genoprettes og asfalteres - her dog kun i 4,5 meters bredde. Der nævnes ikke noget om fortove på Kirkevej. Udgifterne blev anslået til kr. 127.000 For Kattedamsvej og kr. 27.000 for Kirkevej. Man forventede at arbejdet ville stå færdigt til jul i 1947.

Efter en række møder og forhandlinger med lodsejere om afståelse af jord til den nye vej, blev arbejdet sat igang. Det var firmaet Berg Bach & Egmose fra Aalborg, der skulle stå for hele projektet.

Man startede med regulering og efterfølgende asfaltering ved kirken og fortsatte ad Kirkevej til Kattedamsvej og videre ad denne for til sidst at ende ved hovedgaden. Efter etableringen af fortov og kantsten kunne man den 20. august begynde på den endelige asfaltering af Kattedamsvej.

Et sådan anlægsarbejde betød meget for byen. Sognerådet kunne udvise handlekraft og anvise arbejdspladser, og samtidig havde man et ønske om at præsentere denne indfaldsvej til stationsbyen så smukt som muligt. Arbejdet skulle strække sig over fire måneder, og det betød selvfølgelig også ulemper for

både trafik og borgere på Kirkevej, men især på hovedstrøget Kattedamsvej, hvor den tørre sommertid gav en del problemer, hvilket blev meget levende beskrevet af en af byens borgere i et indlæg sendt til vores lokale avis - Aabybro-Posten i 1947:

Kattedamsvejen - hvilken Prøvelse

Vejen er bogstavelig talt endevendt. Der er gravet Grøfter til Kloak og Vand, og det øverste Lag graves nu af og køres bort på Hestevogne. I den hårde Tørke er alt blevet som som Pulver, og så snart en fuld læsset Vogn kommer kørende, bliver både Huse og Mennesker indhyllet i en Støvsky, så man får Fornemmelsen af at være havnet midt i en Ørkenstorm. De fine Støvpartikler trænger ind allevegne, og de stakkels Husmødre har stor besvær med at holde så nogenlunde fri for Støv - at holde Vinduerne blankpolerede har vist de fleste opgivet. Fodgængerne vader frem og - uha -Skoene er fyldt med Sand. Cyklisterne maser på, igennem vil de - men af kommer de. Ja, det er sandelig en hård Prøvelse for de mange Beboere langs Vejen.

En del Bilister forsøger at forcere Vejen, nogle sidder fast i Sandet. Vognen får en gang Gas, Hjulene snurrer, Speedometret viser 20, 40, 60 ... intet hjælper, den hænger godt - og til sidst må den arme Bilist ud og have interesserede Medborgere til at sætte en Hånd på Vognen, og så går det igen. Men nu hjælper det. Kloakarbejdet bliver færdig i denne eller først i næste uge. Man er også begyndt at køre Underlag på Vejen, så den snart kan blive farbar igen.

Men alt skulle få en ende, og tidsplanen for arbejdet så ud til at holde, så kort tid inden jul kunne man fastsætte datoen for indvielsen af anlægsarbejdet, nemlig den 22. december 1947,

som blev dagen, hvor det færdige arbejde skulle overdrages til kommunen og byens borgere. Elektricitetsværket havde sørget for at opsætte nye moderne elmaster af jern med gadelygter langs hele vejen, så den ny vej kunne fremstå rigtig flot og moderne. På indvielsesdagen skulle hele Kattedamsvej tilmed udsmykkes med en nyindkøbt flaggalle bekostet af beboerne. Borgerforeningen havde allerede i januar 1946 afholdt en bazar, hvis overskud skulle gå til indkøb af en flaggalle gennem byen. Basaren gav et overskud på kr. 3.000, men flagene lod vente på sig, og denne langsommelighed passede ikke beboerne langs Kattedamsvej, hvorefter de ved en husstandsindsamling skaffede penge til indkøb af 33 flag og flagstænger. Allerede ved anlæggelsen af fortovene havde man taget højde for dette og fået nedsat nogle metalrør til flagstængerne.

I forgrunden ses den gamle Frk. Heilmans Skole. De fire ejendomme mellem den gamle pogeskole og til nuværende Røde Korsbutik blev købt af kommunen med henblik på anlæggelsen af Torvealle og adgangen til rutebilstationen

Kattedamsvej

Alle var glade og stolte over den nye vej - især beboerne langs vejen. Og så alligevel!

For når nu man havde fået så flot en vej, kunne man så ikke også få et lidt flottere navn end det gamle Kattedamsvej? Der har nok aldrig været indkaldt til møde for at kalde vejen lige det. Det hed den bare. Især ældre borgere kaldte den oven i købet bare "Kattevejen". Gamle historier fortæller, at navnet er opstået, fordi der engang, et sted ved denne vej, skulle have ligget en dam, hvor byens overskud af katte måtte lade livet.

I byen eksisterede der tidligere ikke "rigtige" gadenavne, kun kaldenavne, så i 1938 havde Borgerforeningen opfordret byens borgere til at indsende forslag til navn på den vej vedkommende beboer betragtede som sin vej - og helst med en begrundelse for navnet. Derfra stammer de for nye beboere lidt underlige navne som Kræn Spilmandsvej, Mortensgade, Realskolevej, Indius Jensensvej med flere.

Inspireret af tanken om at kunne omdøbe et kaldenavn for en vej til et rigtigt navn satte gang i en debat - bl.a. ses læserbrev i Aalborg Amtstidende allerede den 23. september 1947.

Kort tid efter indvielsen blev de beboere, der havde været med til at give bidrag til flagalleen på Kattedamsvej, opfordret til at deltage i et grundejermøde. På mødet var der især et vigtigt punkt på dagsordenen, nemlig om mulighederne for at omdøbe gaden. Hvad den så skulle hedde står hen i det uvisse.

Til formand valgtes skræddermester Porsgaard, til kasserer Hans Winter og til lejrforvalter Anders Larsen.

Vejen hedder stadigvæk Kattedamsvej. Og det med de druknede katte gør stadig indtryk på de skoleelever, jeg taler med på Aabybro Skole. - Ligesom andre gadenavne i byen!

Kattedamsvej 12. Huset blev opført af landpost Kr. Jensen Nielsen, der kaldte det "Målet". Han havde tidligere boet i nr. 14, der hed "Håbet". Da Helge Falborg etablerede maskinfabrikken HEFA, overtog han villaen. Huset og HEFA forsvandt i forbindelse med byfornyelsen - Torvestræde og Torvealle.

Kattedamsvej 16. Huset blev bygget af murermester Thomas Jensen og solgt til postbud Højbanke, der boede der i mange år. Han kørte med post til Gøl - først med heste senere med bil. Senere ejere: Niels og Petra Villadsen og dernæst M. Johannesen, inden kommunen købte det med henblik på nedrivning.

Nuværende bestyrelse

Formand:

Svend Andersen, Liljevej 26

Tlf. 42 27 30 11 - Mail: svand@me.com

Næstformand:

Marie Albrektsen, Torngårdsvej 37

Tlf. 98 24 12 05 - Mail: maja@mail.dk

Kasserer:

Nina Prebensen, Mortensgade 29

Tlf. 98 24 18 11 - Mail: nina.prebensen@me.com

Sekretær:

Anne Sofie Spliid Klemar, Fasanvej 3B

Tlf. 22 35 07 77 - Mail: annesofieklemar@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Kirsten Nørgaard, Caprifolievej 3

Tlf. 98 24 17 18 - Mail: leo@vildmosekartoflen.dk

Bestyrelsesmedlem:

Bjarne Thyrrstrup Nielsen, Aaby Sdr. Gade 4

Tlf. 30 42 24 80 - Mail: thyrrstrupnielsen@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Rise Ørtoft, Markedsvej 9

Tlf. 40 61 50 18 - Mail: riseogchr@gmail.com

*Øverst ses koloreret foto af Rosenlund Mølle, som blev nedlagt i 1954.
Nederst ses maleri af Aaby Mølle på Kirkevej, som blev nedrevet i 1944. Selve
Møllerhuset dog først i 2020. Se side 19.
Se omtalen side 19*